

SLOVENSKI GLASNIK.

Cena polletna
1 gld. 35 kr.

Lepoznansko-podučen list.

Po pošti
1 gld. 50 kr.

Odgovorni vrednik in izdajatelj: **Anton Janežič.**

Št. 7.

V Celovcu 1. julija 1862.

VIII. zv.

Miš - déklica.

(Narodna pripovedka, zložil M. Kračmanov.)

 času, ki davno minul je in bil za krščanstvo je grozen, Ker so preganjali te, ki sprejeli so Kristovo vero, Bil je pobožen kristjan tam v Indiji, lepi deželi. On si odloči za stan od ljudi odstranjeno mesto, Dopljo v puščavi, misleč, da bo tamkaj najlože pobožno Živel in s tacim življenjem ugajal vesoljstva vladavcu. Nekega dne, ko je solnčni zahod v mrak zemljo ogrnil, Gre večerjat in ko se najé koreninic nabranih, Leže na mah, ker mah je navadna mu postelja bila. Odmolivši 'zroči se angelju varuhu v roke, Ali ne stisne oces, ker odpodile san so mu misli. Ah moj Bog! govori in se v mislih seboj pogovarja, Johta, zakaj jaz toliko let na samoti prebivam! Brezkoristno živim, preobrnil le ednega nisem K veri presveti, k' učil jo je Tvoj Edinorojenec, Kajti ves čas, kar tukaj živim, pred oči se mi ni še Vstopil noben živ stvor, in minulo je toliko časa! To premišljaje zaspil in zbudi se o svitanju prvem, Vstane in križ naredi in molitev jutranjo moli. Komaj odmoli, kar miš priskaklja z veselim pogledom, V dopljo beži. Ta ugled ga navda s preobilnim veseljem. Hvala ti, Bog! zavpije vesel, da si vendar pokazal Mojim očém živ stvor brezkončne mogočnosti Svoje. Miška se kmal spozna in sprijazni s puščavnikom božjim, Tako navadi se ga, da ne more nikamor od njega. Tega je starec vesel, pa tedaj neprenehoma moli Noč in dan, da prestvari mu Bog to miško v deklino, Vse iz pobožnih željá, iz nobene nečiste namembe. Bog dopusti in iz miške stori se mu deklica mlada. Kje naj poiščem besed, ki bi ž njimi le količkaj mogel

Vam razodeti ta radostni čut, ki je starčevo dušo
 Z rajsko slastjo preobilno pojil ino širil mu srce?
 Bil je on tako vesel, da želim tak biti veselim
 Vsem, kar je dobrih ljudi, ki so nezavidljivega srca,
 Zdaj mi je up, da zastonj ne stekô se mi dnevi živetja,
 Deklico v vsem podučim, kar učil je človeštva zveličar,
 Trudil se bom, da iz nje naredim popolno dobroto
 S Tvojo, vesoljstva Gospod, pomočjo! Tak misli puščavnik,
 Ter jo uči in odreja, ko hčer najskrbniši oče.

Dnevi in leta tekô in deklê je odrasčala krasno
 Ter se razvijala v cvet in razvila se v rožico rajsko
 V radost očém, in oči so to radost podajale čutom,
 Vsem, da so vsi se navžili slasti in napajali dušo.
 Stari menih, ko zazrê, da je deklîca lepo dorasla,
 Spomni se, da je Bog človeka ustvaril za društvo,
 Pa se mu milo stori in postane mu žal za dekletce.
 Misli si: jaz sem že star ino živel sem Bogu povoljno
 Ino te dni, ki še dá mi jih Bog na svetu živeti,
 Kakor doslej preživim; al greh se mi zdi in krivica
 Deklico to, ki še videla ni širokega sveta,
 Puščati tukaj, da dni mladostne preživlja na samem.
 Toraj gre k nji pa ji reče: Premîla mi hčêrica draga!
 Ti si dorasla, in čas je, da moraš izbrati si moža;
 Ni prav ženski, da sama živi, stvar slaba je ženska,
 Krepka pa bramba je mož; daj, hčêrka naj dam te za moža.
 Hvala ti, oče, zato, hči reče, po tvoje mi bodi,
 Idem za mož, al povem ti, da ga izbereš po volji:
 Hočem, da bode mi mož stvor najmočnejši na svetu.
 Starec se spravi na pot iskat najjačega stvora.
 K mesecu pride, velî mu: o mesec presvetli, najjači
 Stvor v vesoljstvu, imam ti hčêr, njo vzemi za ženo.
 Mesec mu odgovori: oj, motiš se, dragi moj starec,
 Nisem ti jaz najjači, o ne! jaz svetim po noči,
 Ali ko solnce dospê, v tem hipu mi vzeme svetlobo,
 K solncu odpotuj tedaj, ki je mnogo močnejše od mene.
 Z mesecom se poslovi ter k solncu odpotuje snubit,
 K njemu dospêvši velî mu: o solnce presvetlo, najjači
 Stvor v vesoljstvu, imam ti hčêr, njo vzemi za ženo.
 Solnce mu odgovori: ti se motiš, o dragi moj starec!
 Nisem ti jaz najjače, o ne! jaz svetim na nebu,
 Pride oblak, sprostre se, ta hip mi vzame svetlobo,
 Pojdi k oblaku tedaj, ki je mnogo močnejši od mene.
 Starec se ž njim poslovi in odide k oblaku v snuboke.
 K njemu dospê in velî mu: oblak premočni, najjači
 Stvor v vesoljstvu, imam ti hčêr, njo vzemi za ženo.

Odgovori mu oblak: ti se motiš, preljubi moj starec,
 Nisem ti jaz najjači, ko jaz sprostrém se po nebu,
 Veter popihne in, vzeš mi moč, razžene me brzo,
 K vetru se toraj podaj, ki je mnogo močnejši od mene.
 Starec se ž njim poslovi in k vetru snubit odide.
 K njemu prispevši veli mu: o veter premočni, najjači
 Stvor v veseljstvu! imam ti hčer, njo vzemi za ženo.
 Veter mu reče na to: ti se motiš, preljubi moj starec,
 Nisem ti jaz najjači, o ne! ker puhanje moje
 Hrib zadrži in stori, da še onstran za me ne vejo,
 Pojdi ti k hribu, ker hrib ti je mnogo močnejši od mene.
 Z vetrom se mož poslovi ino k hribu odide v snuboke.
 Kdar tje pride, veli mu: o hrib premočni, najjači
 Stvor v veseljstvu, imam jaz hčer, njo dam ti za ženo.
 Odgovori mu hrib: ti se motiš, preljubi moj starec,
 Nisem ne jaz najjači, poglej me le kako sem luknjast,
 Zvrtan od vseh strani in spodjeden od mičkenih miškov,
 Pojdi ti k mišku, ker miš ti je dokaj močnejši od mene.
 Starec se ž njim poslovi ino k mišku odide v snuboke.
 Pride do miša, veli mu: o miš premočni, najjači
 Stvor v veseljstvu, imam jaz hčer, njo vzemi za ženo.
 Jaz bi jo vzel, miš odgovori, če je lepa, zakaj ne?
 Daj, dovedi jo sem, da jo vidim, če se mi dopade.
 Starec odide po hčer, in ko pride domú, govori ji:
 Hčerka, dobil sem ti moža, napravi se, ideva k njemu.
 Dvigneta brž se na pot in ko prideta k miškovi hiši,
 Mišku puščavnik veli: tu, mišek, privel sem ti ženo,
 Če ti bo všeč in povoljna; poglej si jo ter si odloči.
 Všeč mi je že, miš odgovori, al kaj pa pomaga,
 Kam jo bom djal, ko ne gre v to malo palačico mojo?
 Ta bo moj mož, oglasi se dekletce, in drugi nobeden,
 Torej ti prosi Boga, naj mene nazaj preobrne
 V mišjo podobó, da morem za mož. Kaj hoče puščavnik?
 Klekne pa moli Boga, da ji da poprejšnjo postavo.
 To se zgodi in nazaj se na miš preobrne mladenka.
 Šla je za mož in zakonska postaneta mišek in miška.
 Starec se vrne nazaj in živi pobožno v puščavi,
 Dokler ni smrt prišla in odnesla ga v rajsko veselje.

To vam je kraj pripovedke. In nauk iz nje? ne povem ga,
 Lahko razžalil bi s tem razsodnost katerega bravca,
 Rajši naj mene dolžé, da ne znam nadpisa izbrati,
 Ki bi predočil pomen in na kratko povedal obsežek.

Eva Galova.

(Domača povest; spisal J. Kosmač.)

Kje so skladi, kje zidovi,
Kje je Rožek tvoja moč?
Kje so vrata, kje mostovi,
Ječ kje tvojih temna noč?

Brhkost života in prikupljiv obraz sta po vsi pravici krasne darili nature, ki človeka, tim bolj pa ženstvo, če se tudi z drugimi priporočljivimi lastnostmi vjemata, gotovo povsod priporočata; toda žalostno priporočilo za vsacega bi pa bilo, ako nima družega goršega predstva od telesne lepote. — Eva Galova, iz ktere življenja in strašne smrti prijetlom kranjske zgodovine in bravcem „slov. Glasnika“ tukaj nekoliko črtic podam, pa ni bila samo zala gospodična, ampak res krasen biser med svojim spolom, kakor danica ali večernica med miriadami lesketečih zvezd na jasnem nebu, in najzališa med slovenskimi deklicami na kranjski zemlji. Pri vsi njeni lepoti je bila pa tudi priljudna proti vsacemu poštenemu človeku, le prilizovavcev in zvitih sladkoustnikov ni trpela blizo sebe; črtila je vsacega, kdor ji je govoril, kakor da bi cvetlice sadil in obetal zlato prihodnost. Res, da ji je marsikter zlahtnik zastran tega očital in rekel: „Draga dečva! Zakaj vidiš raje solzé žalosti se po licih zlahtnih mladenčev pocejati, ki v ljubezni za te goré, kakor da bi veseli vriskali in ti prijetne pesmi zadovoljni prepevali? Ali morajo njih zdihleji le v tamnem grobu kakor slavnega Petrarka potihnuti! Zakaj zaničuješ živočutne mladenče in jih zbadaš s strupenimi pšicami. Brez števila so žrtve tvoje in neskončna je zgodovina tvojih neusmiljenih početij.

Sred 16. stoletja je bila Eva Galova najlepše dekle med vsimi brhkimi in zalimi hčerami na Kranjskem, cvetela je med njimi kakor nagelj, vrtnica ali bela lilija med poljskimi cveticami. Krasota nje gostih rumenih las, ki so ji razčesani do tal vihrali, bila je svetla kakor lunini žarki; nje modre oči pa, bi djal, krasniše od dišeče vijolice; belorudeče kakor jabelčno cvetje so se žarile nje lica, in bele kot labudovo perje so bile nje prsi. Toda vse telesne brhkosti, magnetične moči in harmonije vesoljnega bitja one plemkinje, ki je slovela kakor Aspazija med kranjskimi dekleti, ne premore moje tumpasto pero po vrednosti popisati. Vse srca viditi jo, bile so va-njo obrnjene; kjer se le prikaže, presune neki električen udar vsako še tako neobčutljivo moško srce; mladenči goré za njo, še celo tudi ženstvo jo je zavidovalo, ne pa sovražilo.

Da je redka in nenavadna lepota darilo na dve strani, so Helena in Kleopatra in več drugih nju vrste, kakor tudi nekdanja moravska zvezda, ki je slovela krog in krog po deželi, gotovo popolnoma zvedile. Skor noben dan ne preide, da bi se v Rožeku, gradu Evinega očeta, novi snubači ne glasili. Starci in golobradci, možje in mladenči si na moč prizadevajo, da bi jo ženico odpeljali na svoj grad. — To, po čemur marsiktero dandanašnje dekle celi čas življenja naj bolj hrepeni, želi in išče, je bilo rožeški Penelopi trn v peti, ona si je že zbrala, česar nje srce želi. Akoravno nje izvoljenec ne gospoduje čez dežele, in ne vlada razprostranih in mogočnih kraljestev; akoravno se ne bojuje v daljnih deželah, da bi se za zgrabljeno ljubico maščeval, fant prostega razuma in prikupnega in ljubeznjivega značaja je bil. Kraljestvo njegovo so bili gozdje in lesovi nje očeta, podložniki njegovi: jeleni, medvedje in zajci, služabniki pa lovski psi; bil je namreč Vilem, fleten, prijazen in lepo stegnjen strelec rožeškega barona Gala.

Ta vrli mladenec, bivši sin nekega pogumnega českega plemenitnika, kateri je bil ob tridesetletni vojski ob vse prišel, ob premoženje in življenje. Po dolgem klatenji sem ter tje, po dolgem borenji, v pomanjkanji in potrebi dospè bistroumni gospodič poslednjič na rožeški grad, kjer dobí kruh in drugo vso potrebo. Z velikim potrpljenjem je molčè prenašal grenke udarce bridke osode, ki so ga v eno mér do tukaj zlo in neusmiljeno stiskali. Do zdaj se je, kar ga nemila osoda po svetu drví, prav po malem na svoj rod in na pretečene boljše čase spomnil. Danes pa lično vse razodene, kar ga je na srcu tiščalo, da bi si le kako občutljivo srce lože privabil. Že po Štajarskem popotvaje poprašuje, koder hodi, po službi, pa ga ne dobi gospodarja, da bi ga udinjal; do Celja prišed, sliši, da ljudje sploh slovenski govoré, in meni da bo pri Slovencih bolj opravil kakor pri trdih Nemcih, pa res, kakor hitro je na slovensko zemljo stopil, prosteje diha, ker povsod nahaja prijazne in postréžljive ljudi. Eni mu svetujejo, da se obrne na spodnje Štajarsko, drugi mu Hrvaško priporočajo in še drugi mu pa naravnost pravijo, naj se proti Kranjskemu podá, ondi bo najpred dobil, česar išče, in res velike ceste se drží in tje proti Ljubljani jo potegne, od ktere so mu ranjki oče njegov dostikrat toliko mikavnega pripovedovati vedili; do tje grém, si misli, in če tudi tam službe ne dobim, pa storim, kar že delj časa mislim: sila kola lomi! —

Iz Celja odrine ves nekako zamišljen, in ne vé, kam bo zadel. Do Vranskega jo klavern opoldne pripiha, tu se ozira sem ter tje, in pred neko hišo obstoji, iz ktere prijazen možiček na prag stopi in stoječega ogovori: „Od kod in kam?”

„Proti Ljubljani mislim iti“, mu popotnik odgovori. „Iz Českega sem. Ali bi se dobilo pri vas kaj za prigrizniti, želodec mi že kruli in hoče svoj delež imeti?“

„Stopite v hišo, rad Vam dam, kar imam!“

Popotnik si ne dá dvakrat veleti, stopi v borno hišo, kjer ga gospodinja ravno tako prijazno sprejme in mu pravi: „Potrpite, bo koj, da le kašo zabelim, boste z nami zajeli!“ Po južini se odpravi, in zahvaljuje za skazano gostoljubnost, in jo precej zadovoljen proti Krašnji vreže. Tjè prišedši stopi v neko pivarnico in si dá polič piva prinesiti. Bilo je tukaj več pivcev, ki so slovensko govorili, in Čeh jih tudi za silo razumé. Med njimi je bil tudi en dijak iz ljubljanskih šol, ki ga popraša: kam je namenjen?

Razodene mu svoj namen, da službe išče. In zdaj se dijak spomni, da se je baron Galov brekir iz Rožeka pred malo časom oženil in grajsko službo popustil, morda znaš na njegovo mesto priti, če ti le ne bo preslabo. Pojdi tjè, če boš baronu všeč, verjemi, da bo prav. Fant vesel se brzo odpravi in koraka iz Krašnje proti Moravčam. Ko v Moravče pride, bile so roženkransko nedeljo ravno večernice (kerščanski nauk) končane, in ljudstvo je vrelo iz cerkve na vse strani, ko jo naš popotnik od dunajske ceste memo Soteske proti Moravčam primaha, in poprašuje ljudi, zdaj tega zdaj onega, po tej in uni reči, kam drži ta ali ona pot, kod se gré v Rožek? — Pa ni mogel zvediti, ker je le po česko govoril, ker ljudje, na ktere je naletel, niso prav razumeli českega narečja; k sreči pridejo gospod tehant iz farovža, in ker vidijo od trope osutega ptujega fanta, stopijo sami radovedni bliže in pobarajo: Kdo je in kaj hoče? —

In ker od faranov nič pravega ne zvedó, poprašajo ga sami: „Vi ste gotovo iz ptujega, od kod pridete in kam greste?“

„Sem ptujec, sèm, iz Českega pridem in sem v Rožek namenjen. V Krašnji sem zvedil, da ondašnji grajščak, iz glave mi je ušlo, kako se kliče, lovskega fanta iščejo. Rad bi vidil, da bi službo dobil, naj je še tako nizka, tudi za pisarja bi me znal lahko ob enem porabiti. Sit sem že vsega se okrog po svetu potepati, kar sem od Litomeric odrinil, in se klatim od mesta do mesta, od gradu do gradu, in poprašujem po službi, pa žali bože, ni se me usmilil še nihče, danes je četrta nedelja, kar sem od matere slovo vzel. Saj me vidite, kako sem boren, obuvalo sem razdjalo in obleko tudi jako pokvaril, vidim, da izrek: „Dalje se gré, dalje kažejo“ mene zadeva! — Še na tem gradu bom potrkal, in če mi še tukaj spodleti, pobrisal jo bom naravnost v Ljubljano in se v soldate zapisal.“

Tehant. „Veseli me, da ste ravno na mé naleteli. Namenjen sem tudi jaz k baronu. Le z mano pojte, znam tudi jez besedico za Vas pri baronu črhiniti.“

Ptujec. „Ponižno Vas molim, gospod tehant!“

Med potom proti Rožeku gredé je mladeneč gospod tehantu vse na tanko povedal, kdo je in od kod, in kaj ga je primoralo dom

in mater svojo zapustiti? — Blizo gradú ju sreča grajski vrtnar, ki so ga bili rožiški baron z enim pismom v Zalog poslali.

Tehant. Francè, ali so baron domá?" pobarajo ga tehant.

Francè. „Ne, gospod tehant! Pod pongertom (sadnim vrtom) z več gospodi v tarčo streljajo, ki so povabljeni prišli na juternji lov.“

Ko se gospod tehant s tujcem gospodom približata, in ju baron zagleda, pozdravlja ju že od daleč, ter zavpije: dobro došli, gospod tehant! — In ko mladenčca z gospod tehantom vidi, jih popraša:

„No, gospod tehant! kje ste pa tega bistrega fanta ubermali?"

Tehant. Na poti se mi je pridružil, znate ga imeti, službe išče, iz Českega je domá.

Baron. Ravno prav! — Znaš pa dobro streljati?

Mladeneč. Znam, častiti baron!

Baron. Nà, tu imaš puško mojo; če tarčo zadeneš, pa te obdržim; ako je zgrešiš, pa te koj spodim.

Mladeneč vzame puško v roke, in jo k licu pritisne rekoč: „Ne vem kako bo, te vrste pušek nisem vaje; pa naj bo: po delu plačilo! — Sproži in puška zagrmí! Napovedovavec jame pred tarčo burke uganjati, se sukati in vrtiti na desno in levo stran, in poslednjič zavpije na vës glas: „središče!"

Gospod baron se začne krohotati in pravi: „Dobro si se obnesel — mož beseda ostanem, kar sem rekel. V službi ostaneš pri meni, če se boš védel po željah mojih, porok sem ti, da ti ne bo ničesa manjkalo! — Vem, da si truden, gotovo tudi gladen in žejen. In pokličejo Evo, hčerko svojo, ki je z gospod tehantom pod košato lipo sedela in poslušala, ko so ji od prišlega fanta, kar so vedili, pripovedovali od njegovega rodú in popotovanja od Litomeric do Moravč, in ji rečejo: „Eva! idi s fantom v grad, prinesi mu majoliko vina in za prigrizniti kaj, reci kuharici, da večerjo ob devetih pripravi, po večerji gremo koj spat, jutri pa za rano na lov, in le glej, da bo vse v pravem redu.“

Ko je Eva zgodbo mladenčevo, se vé da le bolj povrhoma od gospod tehanta zvedila, jelo je nje srce od dné do dné bolj za-nj bítí, in kar se pri občutljivih srcih dostikrat pripetí, vnelo se je tudi pri nji: namreč začelo je v ljubezni za-nj goreti.

Tudi Vilemovo srce so nje vzbudi jako jako ranili, še bolj pa so mu popolnosti nje uma in brihtnosti v srce segle; pa prekrotak in preponizen si ne upa zastran svoje revščine in sedanje nizke službe od tega kar besedice ziniti, posebno pa se miljenika rožiške gospodičine imenovati, za katero so se le bogatini in mogočni žlahtniki kranjske dežele pogostoma pulili in poganjali. Če se mu Eva tudi prijazna in odkritosrčna skazuje, ga to in ono rada poprašuje, če mu večkrat pri raznih prilikah po širocih ustih pové, da ga raji ima in bolj obrajta, kakor marsikterega prislinjenega boljarja ali plemiča, če mu reče, da je rada v njegovi družbi, da gré rada na lov ž njim, če ga

pri baronu zagovarja in dostikrat hvali kakor berač svojo mavho, Vilem si družega ne misli, kakor da je po človeško priljudna in da ima do vsacega človeka prijazno in usmiljeno srce. Mladeneč ni vedil in mu tudi mar ni bilo, zakaj ima grajska gospodičina vedno več nagnjenje do lovskih zabav in veselje, in meni, da le zato na lov tako pogostoma zahaja, da se snubačem, ki ji niso bili po nje željah od doma odtegne. Vilem jo uči puško basati, meriti na kaj, streljati in zadeti; on ji tudi puško baše in jo spremlja vedno po lovskih stikanjih, po gozdih, gričih, logih in prostem polji.

Ko se je Eva nekega prav vročega dne od nenavadne hoje in postopanja na lovu jako spehala in utrudila, vrže se obnemogla v senco koščatega doba, ki je na obrežji bistrega potoka stal, med tem ko jo Vilem po sledu za obstreljenim jelenom dere. Ko se gospodična nekoliko odpočije, mika jo v potok stopiti, da si spehane in vroče noge ohladi in pokrepča. Ko se sama in neskrbna misli, in že deleč lajanje psov sliši, odloži neutegama vrhno obleko, položi nabasano puško na breg in se spusti v kopelj bistrega vira.

V sladki všečnosti in zadovoljnem okrepčevanju se je mila Najada v mrzli kopelji čutila. Prijetni čutleji se sprehajajo po vseh udih in odvodnicah. Pa komaj iz potoka stopi, zasliši pred seboj v goščavi strašno šumenje in lomastenje, kakor da bi se kaj strašnega proti nji valilo. Prestrašena in v trepetu gleda tje, od kodar šumenje in hreščanje prihaja, in oh — strašna prikazen! — neizrečeno velika medvedka jo z dvema mladima medvedkoma godernjaje prilomasti. V smrtnem strahu seže deklica po puški, ki jo je blizu sebe na bregu potoka imela, pomeri na strašno pošast, jo sproži, puška zagrmi! — in kroglica zleti besni divjačini v prsi. V strašni in grozoviti togoti se ljuta zver rijové na zadnje bedri postavi in se zakadí proti ubogi preplašeni gospodični. Nato Eva prestrašena zavpije in v omedlevici znak v potok ovehne, k sreči da nje glava na suhem obrežji obleži in s celim životom v potok ne buši. Divjačina plane čez obleko, kar je je na bregu ležalo, jo na majhne kosce razdene ter raztrga; v tem hipu jo pa prišli strelec z nabito risanico na tla podere, in še na pol mrtva po tleh se valjaje čvrste drevesa s koreninami vred iz zemlje ruje.

Opešani gospodični pristopi prestrašeni lovec na pomoč, jo iz potoka potegne in na suho spravi, z vodo poškropi, in je ne jenja poprej po čelu drgati, dokler se ne zavé, k sebi ne pride in modrih oči ne odprè. „Oh, rešitelj moj, dragi Vilem!“ zašepta s slabim pa milim glasom, se ga s svojima belookroglima rokama okrog vratu oklene, in mu na mestu obljubi in prisega večno in stanovito ljubezen.

Kdo zamore nju občutljeje z nemimi črkami dostojno popisati? Vsaka občutljiva deklica in vsak milosrčen mladeneč si bosta sama sliko od nju v mislih svojih očrtala! — Pozno se zdravi iz svojih

premilih sanj in Vilem pravi svoji družici: „Eva, zdaj jo pa le potegniva urno do bližnje kmetiške hiše, da se en malo opočiješ in preoblečeš. Jez bom pa v tem času voz dobil, medvedko naložil in z veseljem in vriskaje pred grad pripeljal.“

Ko je srčni lovec voz oskrbil, gre z dvema moravškima fantoma po medvedko h potoku; ko zver naložijo in do hiše, v kateri se je Eva v kmetiško obleko preoblekla, pripeljejo, vsede se ona na voz, in vsi skup veseli vriskaje in streljaje proti rožeškemu gradu drdraje, in ko že blizu gradu pridejo, skoči gospodična z voza in smukne skoz stranske vrata v grad in šine v svojo izbo.

Gospod baron začne tarnati in semtertjè v rinke hoditi v skrbéh, kje njegova hčerka in brekir toliko časa ostaneta, da ju ni domú. Kručima vi, mene šmencano skrbí, kje sta, bojim se, da bi se jima ne bilo kaj nerodnega pripetilo! — „Miha! stopi tje proti pongertu, in glej, od kod da prideta, ali se pa morda še pod lipo zgovarjata. Če ju dobiš, reci jima, da se podvizata in ročno prideta, jez sem truden, šel bi rad kmali v postelj!“ — Ko strežnik iz baronove sobe stopi, izstrelí Vilem pred gradom svojo dvocevko. „Hola, kaj pa to!“ — urno stopi baron k oknu, ter popraša: „Kdo je!“

Vilem. Žlahtni baron, jez sem! — Pripeljemo medvedko, ki sva jo v lesu pod Ostrovrhom poleg potoka ustrelila jez pa gospodična.“

Baron. „Kje je pa Eva?“

Vilem. „V sobi bo. Prosim za luč, da zver spravimo v grad.“

Baron. „Miha“, zakliče strežnika, „vzemi hitro luč in mi posveti, gledat grém kakošnega vruga je Vilem pripeljal! — Memo Evine sobe gredé, jo odpre in Evo popraša: „Eva, povej mi, kaj je vendar Vilem pripeljal, pravi da je medvedka, kdo jo je vendar le ubil, ti ali Vilem?“

Eva. „Res je, oče, medvedka res! Ustrelila sva jo oba, jez in on. Kako in kaj, bom povedala pri prvi priliki. Zdaj se moram brž preobleči.“

Baron. „Draga moja, kako je to, da si pod kmetiško kožo zlezla? Našemila si se, kakor da bi bil pustni dan!“

Eva. „Vse bom povedala, kaj in kako!“

Baron. „Miha, no pojva pogledat, kaj je Vilem pripeljal s takim veseljem!“

Ko baron Gal in njegov strežnik z lučjo pred grad prideta, ju lovec Vilem ponižno pozdravlja in pravi: „Le pogledjte gospod baron, kakošno mrho smo pripeljali, in zajtro gremo pa po drugo!“

Baron. „Hospa, tri sto medvedov! Miha, pokliči hlapce, da divjačino z voza denejo in fišterno spravijo, ključarici pa reci, naj vina prinese, da bodo fantje pili, ki so nam kosmatinko pripeljali.“

Hlapci pristopijo, zver pobašejo in v grad zavlečejo. Ko jo v družinski sobi z nosilnic bušijo, odahne se pristavnik ter pravi: „šembrano je težka, rekel bi, da tehta čez štiri cente.“ — „Res lepa

živina je", pregovori gospod baron; „koža, črna kakor žužek, veseli me še naj bolj! — Zdaj pa le fantje pijte!" — Preden voznika odrineta, reče jima lovec: „zajtro gremo pa po jelena, v bukevji kakošne pol ure za Ostrim vrhom leži."

Zdaj strežnik k večerji pozvoní, h kateri je bil tudi Vilem povabljen, pri kateri sta gospodična Eva in lovec celo prigodbo lovske naključbe po dolgem in širokem baronu in baronovki pravila, ktera jima je bila prav všeč."

Na to pregovori baron ter pravi: „Draga hčerka moja! da imaš srce hrabro, že davnej vém; toda tega bi ti ne bil primerjal, da se boš ljuti zveri tako srčno v bran postavila. Sreča za te in za naji z materjo tvojo, da ti je bil o pravem času Vilem na pomoč prišel in te smrti otel. Da človeka marsikteri naval v življenji zadene, zavém se tudi jez, kakor da bi včeraj bilo. Enega dne namreč bi bila, ni veliko manjkalo, jez in kočijaž mrtva. Bilo je, ko sva se ravno iz Ljubljane z sejma v Terjacihi peljala. Ko do Vodopivca prideva, ustaviva se tukaj kakošne pol ure, potem pa hajdi urno proti domu. Komej kočija predrda kakih tavžent korakov po prosti cesti, kar vstane raztrgan berač, ki je pri nekem mostiču beračil, konji se splašijo in leté kakor strela nekoliko časa po cesti; ko pa blizo enega voznika prileté, planejo v stran čez precej širok graben, voz se preobrne, jaz in kočijaž se pa jako očesana v grabnu valjava, čudo da sva še živa ostala! Še zdaj se mi progá na čelu pozná, hlapec se je bil pa še huje okresal. Konji so pa še precej daleč leteli, dokler so se dobro otolkli, voz razbili in do dobrega spehali. Tako se človeku dostikrat kaj nerodnega pripeti, česar se ne nadja! — Tebi pa, ljubi moj Vilem! družega ne rečem, kakor prisrčno zahvalo, da si mi hčerko iz tako velike in hude nesreče rešil. Darilo, kakoršno ti gré, sem ti sicer že namenil, pa ga boš od moje drage Eve dobil."

Vilem. Žlahtni baron, nikar ne mislite na darilo, prekrasno mi je darilo že to, da sem gospodično smrti otel. Ničesar nisem storil družega, kakor le dolžnost svojo. Živila Eva z Vami in z žlahtno gospo baronovko vred še mnogo let zdrava in vesela!

Vsi. Živila!

Od tega dné sta imela Eva in Vilem vso drugo nazočnost, kakoršne so le posamne osebe deležne, ki jo le blage in pohlevne duše uživajo. Nju horicont se razprostira vedno bolj, lepše jima cvetlice klijejo, mileje in krasniše luna noči razsvetljuje. Nova nadzemeljska spomlad ju, kakor v prebivališčih zveličanih duhov, ocvetuje, in vse sladke moči nju blagornih duš se k veličastnemu, nikdar še uživane-mu življenju prebudujejo.

S posebno previdnostjo se ogibujeta in varjeta besedice črh-niti o naključbi pri potoku, kjer ju je mila osoda skup privabila, da sta si večno zvestobo prisegla pod milim nebom, da bi jima skrbni oče lovskega veselja ne overal in prepovedal. Od sedaj čísla Eva

lovsko veselje od dne do dne vedno bolj. Rada in pogostoma zahaja na oni kraj, kjer jo je bil Vilem iz potoka potegnil. Tukaj se snide z milim svojim in mu pri šumečem viru ponavlja zvestobo in ljubezen svojo pod košatim dobom in prostim nebom.

Bilo je necega dné, ko sta si tukaj pod zelenim hrastom sedé v prijetnih pogovorih zlate gradove prihodnosti zidala in o tičjem prepevanji zadovoljna in presrečna čas kratila, razne burke uganjala, šale brila, se norčevala, pričkala, in Bog vé vse, koliko in kaj eden drugemu pripovedovala. In ko se je jelo milo solnce vedno niže proti zahodu topiti in za holmce s šviglastimi smrekami preprežene pomikati, začne podsolnčnik proti njima tako ostro pihati, da je bistri amaconi slamnik z glave popihal in v potok zanesel. Vilem plane ob bregu za njim, da bi ga iz vode potegnil. Eva njegovo prizadevanje viditi ploska z rokami in vpije: „Le za njim, Vilem! da ga ne zanesó valovi proti dereči Savi!

In ravno ga hoče nazaj klicati, kar jo od zad krepke moške roke zgrabijo. Prestrašena se brzo nazaj ozrè, prešerneža viditi, ki se je predrznil jo v tej tihi samoti nadlegovati, ter vidi, da je Vuk baron Šnicenbaum, eden nje najnadležniših snubačev. Na pomoč je hotla klicati, pa ji je usta zatisnil, da ne more glasú od sebe dati. Dva jez dica na čilih konjih prijezdita v skok zraven in pripeljata razjahanega korzikana sebó; Vuk Evo v hipu na-nj posadí, in jez dica jo med se vzameta. Vse je trpelo le nekoliko trenutkov. Ko se baron Šnicenbaum na vranca zažene in hoče z zasačenim ropom neutegoma odbežati, mu je Vilem že za petami, ki prihlomasti v eni sapi od potoka in zavpije: „Stojte, prekleti roparji, sicer bo puška péla!“ — In ko ga predrzneži slišati nečejo, zavpije še enkrat in udari ob enem z risanico po roparjih tako, da kroglica baronu memo ušes zažvižga, druga ga pa na levi rami enmalo oprasne.

To pa barona tako raztogotí in razkači, da jame z zobmi škripati, se obrne, potegne pištolo iz sedla, in se proti lovcu zakadí rekoč: „Takemu pritepinu ne gré družega, kakor peklensko plačilo, to imaš za svojo nesramnost, da boš vedel, s kom si se nespodobno pečal, na-nj pomeri in sproži — — pok! — — pištola zagrmí in nesrečni mladeneč se zvrne pred očmi drage Eve smrtno ranjen na tla, ktero je prevelicega strahú omedlevica tako prevzela, da jo morata jez dica držati, da jima raz konja ne ovehne. Ko se nekoliko zavé in zbrihta, jahajo ž njo naglo naprej do velike ceste, kjer jih zaprta kočija z brzima žehcoma čaka. Evo potegnejo roparji raz korzikana in v kočijo posadí, v kateri jo hišna z okrepčavnimi vodami in mnogovrstnimi zdravili pričakuje. Baron Šnicenbaum jo na svoj grad Ig pripelje in misli, da bo tukaj ž njo v zakon stopil in se zaročil.

Tukaj se mora pa omeniti, da baron Šnicenbaum ni bil pravi hudodelnik; vihra in silna ljubezen ste ga k omenjenemu hudodelstvu

pripeljale. Velikodušen, pošten in drzen med najpogumnejšimi vojščaki avstrijske vojske je slovel baron Šnicenbaum kakor oroslan med živalstvom, v kateri si je lavor in rane v raznih bojih turških pridobival. Po sklenjenem primirju se podá na svoje očetinstvo, in ko je po neki naključbi čaravno gospodično v Rožeku vidil, začel je v ljubezni za-njo goreti, in je sklenil žrtvovati se ji, naj veljá kar hoče. — Snubil jo je pošteno in spodobno pri rožeškem baronu, kateri ga je tudi čislal na vse plati in ga želel za zeta imeti; toda njegova hči ni bila ž njim zadovoljna. Eva bi bila brez dvombe gotovo najsrečnejša zakonska žena in mati, če bi le ne bile močne spone poprejšnje ljubezni nje srca drugam nakrenile.

Strast goreče ljubezni do nje je bila v njegovem osrčju od dné do dne večá; huda, skor do obupa segajoča klavernost ga prevzame, in mu dostikrat zdravi um tako popači, da jame pogostoma besnovati in se strastno togotiti. Ko pa poslednjič vidi, da so vse njegove poskušnje, vse prizadetja, vsa njegova zbrana zgovornost, vse njegovo lepo besedovanje in prilizovanje, vse njegovo po družih osebah osnovano prikupovanje in priporočevanje, bile pri nji le bob v steno, ga zli duh tako obdivja, da se zaroti, ker Eve ne more z lepim dobiti, si jo hočem pa s silo pridobiti, naj veljá kolikor koli hoče: „Njo ali pogin!“ je bilo njegovo geslo. „Nak, ne morem jih prenašati dalje teh peklenških muk!“ pravi nekega jutra po pretečeni noči, o kateri so ga neizrečene muke in strasti trle in trpinčile, da ni skor celo noč očesa stisnil. „Dekliški glas gré deleč vas! Bom vidil ali jo bom dobil ali ne! — In če bi mi jo tudi celi svet branil, ne pustim je ne; če mi je drugač ne dadó, pa jo ugrabim. Ne bojim se živega vraga. Vém pa tudi, kje jo bom najlože zasačil! Ona se dandanašnji lova najbolj drží, in gré dostikrat s samim brekirjem na lov. Hajd, Vuk na noge! in kmali jo boš imel v pesteh!“ Nato skliče svoje najzvestejše služabnike skup, in jim da skrivne ukaze, in postranske poti razodene, kjer bodo najprej trdosrčno Moravčanko zasačili in ugrabili, kar so tudi čez malo časa dovršili, jo blizo Medvedjeka pri potoku ugrabili in na Ig odpeljali.

Pa komaj so ž njo na izanski grad prišli, začel je predrzni ugrabež vse druge strune napenjati in na vse mogoče strani skrbeti, kako bi svojo ugrabljeno dično potolažil in udobrihal. Celó tropo strežnic ji odloči v postrežbo. Posadile so jo na mehko zofo, da bi se spočila od prestanih težav. In malo po malem so jo skrbne in delavne služabnice z združenimi močmi prebrihtale in tako okrevale, da je začela radovedna okrog sebe gledati in popraševati po tej in oni reči, po tem in onem kraju, in ker se iz nje okna celo močirje od Škandra do Pijave gorice, od Studenca do bele Ljubljane pregleda in še tje do belih gor, in ker ima bistre oči, vidi v deličavi nad Kamnikom cerkvico sv. Primažu posvečeno, uderó se ji britke solzé po licu in pravi: „O, sv. Primaž! dokler sem te iz

svoje sobe iz očetovega gradu še gledala, bila sem vesela in zadovoljna, zdaj pa pod Krimom žalujem in zdihujem, da mi poka srce. Oh, če bi me le nemila smrt pokosila, gotovo srečniša bi se čutila; ti pa o dragi Vilem! — Mahoma se zgrudi in na tla ovéhne, in ko se spet popolnoma zavé, se ji Vuk približa in pred njo na kolena vrže, ji roko poljubljuje in prosi, naj mu za zlo ne jemlje njegove predrznosti, da jo je ugrabil in na lg pripeljal, in ji prigovarja, da je vsega tega njegova ljubezen kriva!

„Bodi mi milostljiva in prizanesi mi, o draga in ljubeznjiva gospodična! nesrečniku, ktereга je le tvoja lepota hudodelnika storila. Zahtevaj, kar koli želiš, in vse ti dam, kar koli človeške moči zmorejo, hodi zapovednica mojega gradu, gospoduj čez me in celo grajsko družino; le daruj mi svojo milost, svojo roko in srce!“ — Tako je govoril moledovaje k bitju svoje goreče želje; namesti odgovora pa zalijejo gospodično grenke solzé, ki se ji po bledih licih pocedé in ihté z milim glasom pregovorí:

„Če me tedaj v resnici čislate in ljubite“, mu pravi, „tako me odpravite, da pridem zopet v naročje svojega nepotolažljivega očeta na Rožek nazaj!“

„Iz srca rad!“ ji baron odgovorí, „Vas pošljem k očetu, in Vam pri Bogu obljubim, če le greste v cerkev z mano, da naji mašnik pred oltarjem v zakon poroči!“

Ta ponudba Evo pretrese in groza spreletí, če premisli roko podati in v zakon stopiti z morivcem nje ljubega, kteremu je zvestoba in ljubezen prisegla.

Ker pa baron iz vsega nje zadržanja prevídi, da se Eva nje-govim tirjatvam po nobeni vízi ne udá, dá ji štirinajst dni odloga, ki so bili za nepotrpežljivega zaljubljenca daljši od štirinajst let. Med tem časom si zmišljuje in glavo beli, kako bi jo napravil, da bi se njegovi volji prostovoljno vdala; pa vse njegovo prizadevanje mu po vodi splava. Prava srečna ljubezen se ne dá sprositi ne prisiliti. Tukaj se vname, tam ugasne, nje moč je samovoljna; ona oblagodari ali trpinči marsiktereга umerajočega človeka.

Podoba umrlega Vilema krvaví vedno v osrčji žalostne deklice. Vsako noč se ji v sanjah prikazuje, kaže ji svojo smrtno rano in jo vabi, da mu v rajske planjave nasledova. In ko se Eva prebudi iz težkih sanj, zažene glas:

O Vilem, preč je preč!
Za celi svet ne maram več!

Ni milosti pri Bogi,

Govoré mi siroti vbogi! —

„Ja, z velikim veseljem ti nasledovam, o dragi moj ženin!“ zakliče v jutru poslednjega dné, ki ji ga je bil baron v premislik odločil. Poskoči naglo s postelje kakor človek zmešane pameti in por-drtega upanja; gleda semtertjé po kakem orodji, s kterim bi se kon-

čati zamogla. Toda ničesa ne najde. Proti oknu se zažene, pa tudi tu ostrmí, okno bilo je z železnimi križi prepeto. Ker tedaj ničesa ne dobí, po čemur hrepení, gleda tje čez daljno planjavo ljubljanskega močvirja, ter zapazi v koticu okrižja pajčino, sred ktere sedi nek neizrečeno velik pajek s križem. Nje strmi pogled obstoji precej dolgo na tej gnjusobni živali, in strašen boj se zbudi v nje osrčji, večkrat stegne roko po onem gnjusobnem mrčesu, pa ji le ovehne.

Zdaj zaškripljejo vrata dvorane. Eva zasliši neusmiljenega trinoga. Groza in strah jo preletí, ona zgrabi pajka in — naglo ga pogoltne! —

Kmali potem jo napade strašno bljevanje, med katerim ji ena privodnica v glavi počí; nedolžna gospodična se zgrudi in valja v hudih in neizrečenih bolečinah, dokler ne ugasne.

Vuk zaslišati grgranje umirajoče jetnice, odprè naglo vrata in vidi — oh ginljivi in strašni pogled! — vidi svojo dozdevno nevesto v božjastnem trganji na tleh in na vse strani zvijati se, vidi iz nje ust in nosa vročo kri bruhati. Kaj mu je početi, hudodelnik si ne vé pomagati na nobeno stran.

Okrenjen kakor marmorne podobe na spominkih umrlih, s pokonci stoječimi lasmi in strmimi očmi stoji nesrečnež pred tem groznim in strahovitim nastopom. Njegova ciplja preneha tolči, kri mu v žilah zastaja in njegovi počutki se jamejo mešati. Zdaj se ubogi trpinkí zopet nov krvotok iz ust ulije in po žalostnem ječanju in grgranji se loči njena duša iz razdjanega in potrtega trupla.

Kakor visoka smreka, ki jo hudi vihar s koreninami vred na tla podere, zvrne se nemili Vuk, kakor bi ga strela z jasnega neba pobila, omamljen na tla poleg mrtve Eve, da okna zarožljajo in se pod potrese. Preplašeni služabniki prihité zraven, vzdignejo nezavednika in ga prenesó v spavno čumnato.

Tu se, ko se zavé in k sebi pride, samši zaprè, in nihče se mu ne sme bližati; tri dni in tri noči ostane tukaj brez jedí in pijače. — Ravno taka žalost po ranjki Evi je bila tudi na rožiškem gradu. Ponoči pri baklinem blišču so našli smrtno ranjenega Vilema v gozdu. In komaj je umirajoči mladeneč še toliko premogel, da je prišlim iskavcem roparja gospodične Eve naznanil. Proti jutru je sklenil svojo bitko življenje, in njegova poslednja beseda je bila — ime njeno!

Oče se neutegoma proti Ljubljani spusti, da bi ondi pri deželni sodnji varstvo in pomoč zoper pedrznega roparja svoje drage hčerke dobil. Njegova siva glava, njegove solze, njegovo žalovanje in tarnanje so zbrane deželne sodnike tako pretresle, da so se ga usmili in mu prošnjo uslišali. Neutegoma napovednika na Ig pošljejo, da baronu Šnicenbaumu dan napové, o katerem je k sodnji poklican.

Dvakrat že je bil k deželni sodnji povabljen, pa se ji ni še prikazal. Ko tretjič poslanec na Ig dospè, naznani mu, da bo, če k sodnji ne pride, očitno preklican in v pregnanstvo obsojen. Bil je

četrty dan po oni strašni prigodbi, kar si je Eva zavdala. Služabniki trkajo in trkajo na njegove vrata, vendar jih obupnik ne odpre. Po ukazu poslanca ljubljanskega so jih pa siloma ulomili, da do njega pridejo.

„Kaj stikujete po mojem gradu in mene nadlegovate?“ zagrmí baron v svoji jezi nad njimi. „Če se mi urno ne spravite spred mojih oči iz gradu, pokazal vam bom, od koder ste prišli!“

„Franc!“ zakliče svojega strežeta, „prinesi mi brzo korobač iz orožnice, da ošvigam in dobro ošeškam ljubljansko lakoto, da bo vedil in na veke pomnil, zakaj me plašit hodi in ljubljanskim sodnikom povej: kaj baron Šnicenbaum zna!“

Na to pregovori ljubljanski poslanec ter pravi: „Žlahtni gospod baron, nikar se ne togotite! Siloma Vam ne bom nič zalega prizadeval; prišel sem le v imenu sodnikov Vas vabit, da pridete na odgovor, zakaj ste rožiško gospodično ugrabili in baronu in baronovki tako grozovito žalost napravili?“

Ižanski baron mu na to odgovori: „Le povej gospodom, ki so te k meni poslali, da bo baron Vuk Šnicenbaum že na odgovor prišel!“

Poslanec odide in nesrečni grajščak zapové mu črnjavsa osedlati, tistega neukrotnega konja namreč, ki je letal in švigal čez plotove in grabne, kakor sokol po zraku.

S črnim oklepom iz orožnice svojih prednikov okinčan zasede prešernega, smrčavnega in puhajočega žebca, kateri le po zadnjih nogah pleše, se pokonci spenja in razgetá, ko ga baron na skok skoz grajske vrata dirja. Komej je zunaj grada, ondi kjer se cesta navzdol vije, zasučé in zadrvi vranca na stran, ga ž ostrogama spodbode in plane kakor drugi Kurci v brezno stakim skokom, da se po skalovji obá, jezdec in konj, razbijeta.

Tako je konec vzelo troje žlahtnih oseb kot žrtva neugodne ljubezni. V cerkvi sv. Jurja počivajo kosti nekda j tako sloveče in ljubeznjive gospodične Eve Galove. Ne daleč od nje leži tudi nje ropar, s katerim je Šnicenbaumov rod pomrl; on je bil namreč poslednji vitez slavnega plemena, ktero je skoz 400 let krasno cvetelo in naj lepši sad rodilo.

Lahka vam zemljica, obžalovanja vredne duše! ki ste bile gorše osode vredne. Naj bi zgodovina vaša marsiktero občutljivo srce pred enako osodo obvarovala, povest pa tu in tam iz oči milih src kako solzico pomilovanja, iz globočine srca pa kak deležen „ah“ privabila!

Puščavnik.

(Zložil J. Bilc.)

V puščavi sred skalovja

Pri mali bajtici

Ni trave ni germovja —

In žive ni stvari.

Je križ kamnit pri hiši —

Pri njem nebeški mir:

Mermeljati le se sliši

Studenca hladni vir.

Kdo sam v samoti biva?

Kdo ljubi pusti kraj,

Tihoto sveta vživa,

Svetá sovraži slaj?

Puščavnik — glej že vela

So lica starosti;

Po persih brada bela

Častitljivo visi.

Je v misli nevesele

Mu vtopljeno serce:

Po bradi pa debele

Se vtrinjajo solze.

Zapadno solnce gleda,

Ki jemlje zdaj slovó;

Zlati mu lica bleđa

In biserno brado.

„Oj, solnce, solnce milo!

Kak srečno vendar si;

Si zemljo zapustilo

Oj blagor, blagor ti!

Oj kdaj bom jaz tak srečen,

Zapustil dol solza!

Kedaj popotnik v večer

Bom prišel dom neba?“

Slovenski lokal.

(Spisal P. Ladislav.)

Slovenski lokal ima obširno rabo, toda samostojen ni nikoli razun nekterih adverbialnih izrek, ampak ima vselej pri sebi predlog, ki kaže razne razmere lokalove. Ne da bi predlog zahteval ta sklon; pravi vzrok lokalulu, kakor vsacemu sklonu, tiči v notranjem pomenu stavka samega ali pa večidel v glagolu, in predlog se pridene le kot kazalo in natanjčeneje pojasnjenje razmere. Zatorej je pa tudi večkrat viditi, da ima eden predlog razne sklone pri sebi, vselej po pomenu glagola. Tu preglejmo lokalovo rabo po posameznih predlogih in potem bomo skusili njegov pravi pomen ustanoviti.

1) **v** kaže z lokalom:

a) kraj, kjer kaj biva ali kjer se godi djanje, postavim: *v hiši ga ni; v cerkvi pojó; vas v dolini stoji; v naši okolici ga ni takega moža; v zboru je govoril* itd. Tudi bolj v dušnem zmislu: *Celo oblast ima sam v rokah.*

b) Čas, v katerega spada djanje, to je, vzame se kak večji ali manjši oddelek časa kot celota in dene se v lokal, ter pové, da se je djanje takrat godilo in ne drugikrat, ali pa tudi se vzame oddelek časa kot obrok za djanje, postavim: *V tem hipu začnô po vseh cerkvah zvoniti. Tudi jaz sem bil v mladih letih kolednik. V novem zakonu so vsi narodi izvoljene ljudstva. V deževnem vremenu kobilice težko leté. V zimi in mrazu ne more nič rasti. V mladosti potrebuje človek zvestega prijatla. V jesenskih dnevih se ti bo merva slabo sušila. Prepeljal tudi v divjem si viharji čez jezero. V enem mescu delo ne bo končano. V treh letih ne bo škode popravil.*

Tak lokal je nekaj podoben temporalnemu genitivu (nekega poletnega večera pride popotnik k udovi.) Toda razložek je ta, da se vzame pri genit. čas bolj splošno, in v enem oddelku tistega časa se je delo zgodilo, pa ni rečeno ali v začetku ali h koncu; z lokalom pa naznanjamo celi čas kot celoto in povemo, da se je zgodilo takrat ne pa drugikrat, ter ločimo eno dobo od druge.

c) Stanje osebe ali reči takrat, ko kaj dela, ali ko se kaj godi ž njo, post.: *Za te smo v skerbeh živeli. V tegoti brez premisljaka dela. V denarni zadregi leta od hiše do hiše. — V ivju stoka jablan. Cela okolica je bila kakor v kervavem žaru, in vas je bila v plamenu. Glej dvorano v svitlobi. Človek si mora v potu obraza kruh služiti. Ti v škerlatu, nago ljudstvo tvoje je v kervavem jarmu pot potilo. Kurant je bil v veliki časti pri starih Slovencih.*

d) Predmet djanja in pa ozir na reč ali djanje, na katero se nanaša praedikat osebi pridjan, post.: *Poslancov beseda bo veljala v vseh važnih rečeh. Nikar nas ne ovirajte v narodnem razvitku. V slovenskem jeziku se nič ni učilo nič pisalo. V tej zadevi ti nimaš nič govoriti. — V blagu ima veliko, v denarjih pa ne. Le možje rodoljubni in vajeni v jeziku bodo bramba naših pravic. Bil je izurjen v umetnostih. Naj bolj izversten v zgovornosti je bil Demosten.*

e) Način, kako se djanje godi, post.: *Skaže svojo dobrovoljnost bolj v djanji kot v besedi. V tujem jeziku razlagane vednosti malo koristijo. Naj vsak svojo reč v domačem jeziku opravlja. Lep život ima vse ude v pravi razmeri.*

Iz tega se da posneti: Lokal s predlogom v kaže obzora djanja ali reči, da se namreč znotraj česar kaj godi, in v je nasproti besedi zunaj. Ta obzor zna biti ali fizičen ali pa zmiseln.

2) **na** kaže:

a) Tako razmero dveh reči, da je ena verh druge, ali pa da je ena kot manjša z drugo v neposredni pa vnajni zvezi. Tak na je nasprotje predlogu z, s, raz, post.: *Petelin na strehi. Gosence na drevju. Bolhe na rastlinah. Bolečina na nogi, na roki. — Tu sem gredô razmere tudi v dušnem zmislu, kadar se hoče povedati, da ena reč drugo teži, post.: To mi je težko na sercu; to imaš na vesti; še zdaj mi je na misli; ravno mi je bila beseda na jeziku.*

b) Kader naznanimo kraj djanja bolj splošno in ne povemo natanjko, kje ravno takrat oseba stoji, to je, kader si mislimo kraj v bolj obširnem zmislu, post.: *Na Kranjskem* *), *na Koroškem*, *na Dolenškem*, *na močvirji*, *na polju*, *na paši*, *na logu*, *na trati*; *na izhodu in na zapadu*, *na levi in na pravi*, *na morji*, *na suhem*.

c) Blizo v pomenu z omenjeno versto je na takrat, kader naznanjamo lego kakega kraja, ter pridenemo bolj splošno in znano ime, pa ne povemo ravno kje po dolgotosti, ampak le da je blizo, post.: *Vas je na cesti*, t. j. *pri cesti*; *Kamnik je na Bistrici*, t. j. *ob reki B.* — Zatoraj pravimo „na Dunaji“, t. j. v mestu, ki je na Donavi; „na Posavji“ (vas pri Savi), ker si mislimo ono reč poleg druge tako, da manjša spada v obzor večje in da se le naslanja na njo.

d) Naznani višavo krazločku od nižave, posebno pri legi krajev ali stavb, post.: *na homcu*, *na stermi pečini*, *na bregu* itd. Sploh kamor se gre navkreber in z nekakim trudom, ali kamor hodijo ljudje iz nižih krajev ter gredo gori, (na Dobravi pri Ljubljani), zatoraj imajo imena gorā v lokalni na, post.: *Na Gorjancih*, *na Kozjaku*, *na Kolečicu*, *na Vidmu*.

e) Ravno tako bolj v dušnem zmislu imajo na tisti izrazi, ki kažejo namen, trud, opravilo in shod več ljudi, post.: *Na zboru*, *na božjem potu*, *na pogrebšini*, *na tlaki*, *na vseučilišču*, *na gimnaziji*, *na sejmu*.

Splošni pomen predloga na z lokalom je ta, da kaže, da sta si dve reči v neposredni toda vnajni zvezi in razmeri; časi je enak besedi zraven, časi zgoraj, in je nasproti notri, in to tudi takrat, kader kaže le vdeleženje, kot v e) ali kader ima vzročni pomen, post.: *Na kumarah je merzljico dobil*, ali pa kader je na videz pomen nekakega notri, post.: *Kuhan na vinu*, *na mleku*, *na vodi*, kajti tudi tu si misli Slovenec čisto logično, da deneš: rože na vino, rajž na mleko, moko na vodo, toraj kuhaš na: vinu, mleku, vodi.

3) pri kaže

a) V oziru na prostor, da ste si dve reči bolj ali manj blizo, ki se pa ne dotikate ena druge, kaker v na, ali v, post.: *Hiša pri mostu stoji*; *pri vodi verba raste*. — Tak pri naznanja čisto vnanje razmere, in je zgolj lokalnega pomena, praša se z besedo kje.

b) Temu podoben je pri, ki je tudi lokalni, toda v zmiselnem pomenu, in ki kaže neko midsobnost med dvema rečmi ali osebami,

*) Če pravi Metelko p. 253, da imajo imena s končnico sko vselej na, rekel bi, da ravno zato, ker se govori v splošnem pomenu, in zato so dobile imena končnico sko, ne da bi sko zahteval na. Če pravim „na Moravškem“, mislim si celo Moravško okolico in ne vasi Moravče (sem bil v Moravčah). Zato imajo imena vasi, ki so dobile imena od kraja, kjer stojе, in so bolj kolektivnega pomena, večidel v lokalni predlog na post.: *Na Selih* (vas), *na Lokah*, *na Pohruški*, *na Rakitovcu*.

post.: Pri starih Slovencih je bila ta navada. Tudi pri nas bi se imela vpeljati ta postava. Ta mož je mnogo obražtan pri mestnjanih.

c) Kaže večkrat le sam ozir na reč ali osebo, ktero djanje zadeva; tak pri je nanašaven, post.: *Stroški pri senožetih nikdar ne presežejo pridelkov. Pri tej reči nam gre za kožo. Imejmo zaupanje na verle može pri tem važnem delu. Kar je dobil pri živini, zgubil je pri vinu.*

d) Ima velikrat temporalni pomen, to je, beseda, ki sama na sebi nima časnega zaumena, vzame se zato, da ž njo naznanimo, da se je godilo djanje ravno takrat, ko je bilo to, kar izrazi beseda, ki ima predlog pri, post.: *Mladeneč pri teh besedah ostermi (ko je slišal, je ostermel). Še pri dnevu je domu prišel (ko je še dan bil). Pri sončnem zahodu se spravljajo tice spat. Ne ustavlja se, če ne, ustrelim pri tej priči. Pri dnevu ložeje berem, kot pri luči.*

e) Časi je tudi posesivnega pomena, kaže namreč, da ena reč spada k drugi, ali pa da oseba je v takem in takem stanu, ker ima ali nema tega in unega, post.: *Pri kmetii sta tudi dva vinograda, t. j. kmet ima dva vinograda. Blago imam, ali pri denarjih pa nisem, t. j. nimam denarjev. Ni pri zdravji. Ni pri pameti. Še soli nimajo pri hiši.*

f) Tudi koncesivni in kausalni (vzročni) pomen zna imeti, toda tu je paziti na slovenski značaj, kajti ne sme se povsod predstavljati nemški bei s pri, in ravno lesem se nam je vrinilo veliko nemškega kvasú.

Če pravim: *Pri vsi svoji krasni legi (čeravno) mi mesto ne dopade. Čudno je, da pri toliki množici psov (ker jih je toliko) ni več od stekline slišati.* itd., rečeno je po slovenski: ako bi pa latinski stavek: *Spero, quae tua prudentia et temperantia (bei deiner Klugheit und Mässigkeit) te jam valere* — hotel prestaviti „pri tvoji previdnosti in zmernosti“ — bil bi germanizem. — V tacih stavkih je pri pravilen, kader je glavni stavek zanikaven, sicer je pa paziti, da ne za- idemo v germanizme, postavim ta stavek: „pri svojem velikem bogastvu so kinčili Benečani mesto z umotvori“ — cika na nemščino.

g) Rabi se pri tudi, kader se pove število ali mera le na blizo in ne določno, post.: *koliko si potrošil? pri kakih desetih goldinarjih (ungefähr). Koliko je vina? pri tridesetih vedrih.*

h) S pri naznanjamo priimke hiš in cerkvá, post.: *Kako se pravi pri tej hiši? Tu se pravi pri Zapečniku, tu se pravi pri sv. Eliju, pri sv. Duhu.*

Obširni pomen predloga pri je tedaj ta, da kaže razmero bližave, in ta bližava zna biti večja ali manjša, vnjanja ali notranja, to je v mislih.

4) **Po** z lokalom kaže:

a) Kraj, v katerem se godi djanje tako, da se razprostira v njem kot v obzoru (ein Erstrecken), in če je več posameznih krajev v en

obzor vzetih, godi se djanje ob enem v vsakem posebej ali pa se spreha od enega do drugega, post.: *Kaj ljudstvo vre po dolžih stegnah tje? Po gradu vrisk veselja zadoni. Po dobravah stare hraste puli (burja). Slovenci so po daljnih deželah okrog prebivali. Po morji smo se sem pripeljali. Strah mi gomzi po kostéh. Po potu in po ječah so jih terpinčili. Prebivavci panonski so živeli po vaséh. Drugi teden bomo po vaséh pobirali. Šel sem po vseh cerkvah.*

b) Določuje čas djanja ter kaže, da se djanje godi, ko je dovršeno drugo, in deva eno djanje za drugo, post.: *Po prihodu Madjarov so se Slovenci umaknili. Po dokončani službi božji se vernemo nazaj. Po večerji se zberó možje. Po dolgem molčanju vendar spregovori. Po praznikih — po sejmu itd.*

c) Pridene djanju vzrok, pomoček ali pa zapreko, ter pové, da se godi djanje s pomočjo reči ali osebe, ali pa da mu je vzrok, post.: *Naši predniki so bili ločeni po visocih gorah in po globocih dolinah. Teleta se po soli najpred jesti navadijo. Človek po svoji zanikernosti strada. Končal je po mertudu svoje gabno življenje. Po takem početji bo moč vbrani. Po krajcarjih se pride k bogastvu. Niso se vdeležile omike te ljudstva, ovirane po jeziku, nračnosti in deržavni sostavi. Zvedil sem po zanesljivem človeku. Po neumnosti je v nesrečo zabredel.*

d) Kaže, da se djanje vjema z rečjo, ali ne, *κατά c. acc. secundum, gemäß*). *To se ni po godu izišlo. Oblačiti se moramo po domači šegi. Vsaka stvar mora po svojem pripomoči, da vse po redu gre. Tako so po mojih mislih te ljudstva zgubile narodno ime. Tak človek pripravnost jezika le po svojem znanji meri. Kmet mesec šteje po luni, ne po pratikah. Pa taktu bje kladva pad. In dam po znanih čertah kip storiti. Po medu diši. Po kačah smerdi. (po pravici, po zmožnosti, po okoljščinah, po novem, po starem, po volji, po mojem, po tvojem, namreč mnenji). — Tu sem spadajo tudi izrazi: po slovenski, po nemški, po latinski, namreč šegi, in so pravišni kot po slovensko itd. zato, ker nimamo za le te logične podlage, drugače če jih vzamemo kot adverb. — Le besedi: po naše, po domače ste čisto okamnele ter postale adverbialni.*

e) Kaže večkrat ozir, v katerem se prilaga osebi predikat, (gerški accus. der Beziehung), post.: *So bolj divji po naravi, kot po sercu. Po obrazu mu je podoben, po govorjenji pa ne. Po številu jih je dosti, po vrednosti pa še nekaj manjka. Hiša ima po širokosti 8 čevljev. Serbski narod je po veri (in Bezug) na troje razdeljen. Narod je po jeziku mertev.*

f) Naznani lastnosti, na kterih se reč ali oseba spozna, ali ki jo ločijo od drugih, ter devajo v to ali uno versto, post. *Narod naj bi poznal svoje dobrotnike po delih ne po besedah. Po marnu se mu je poznalo, da ni Slovenec. Poznam ga po hoji, po govorjenji. Tiček se po petji spozna. Naravoslovci delijo tiče po živežu v razne verste.*

g) V distributivnem (razdelivnem) pomenu, kaže pri ceni, meri, vagi, kolikor pride na vsaktero reč, ali koliko se vzame vsakterikrat. Toda rabi se le takrat, kader obsežek ne preseže enojnosti (Einheit), in kadar je broj nedoločen, post.: *Kože so po goldinarji. Izkoplji po sežnji saksebi več jam. Sunkje so po vatlu široke. Vino kupuje po bokalu, žito po merniku.*

h) Pri glagolih, kateri izražujejo zahtevanje, naznani po osebo ali reč, na ktero zahtevanje meri, post.: *Po premoženji hrepeni, po časti hlepi. Lahi prežijo po Benetkah. Vi segate po kroni kralja Štepana. Kralju po življenji strežejo. Tele muka po materi, po mleku. Dolgo je po bratu zvesto popraševal. Žaluje po bratih, stariših. Po prijatlu se mi toži.*

Če pregledamo po teh razdelkih rabo predloga po z lokalom, vidimo da ima tako različne pomene, da ga ni moč povzeti pod en sam obzir in mu dati kak splošni zaumen.

5) **ob**, z lokalom kaže:

a) Naznanenje, da se proteza ena reč tik druge, ali pa da se godi djanje tik reči, ki sama na sebi pomen dolgosti ima, post.: *Cesta me pelje ob levem bregu Bele in podnožji hribov. Naprej doli ob podnožji Mangarta sem sledil z očesom cesto. Naj bi ob cestah sadnega drevja nasadili. Le ob bregu vesla. Ob cesti na levi kaže mala dolina lep slap. Hiša ob cesti stoji, t. j. ob cesti podolgama, ne s koncama.*

b) Iz krajevnega pomena je izpeljan časni pomen predloga ob, kader se namreč vzame djanje ali dogodba, ki sama na sebi ne pomeni časa, kot določek časa za drugo djanje, ter se pove, da se godi djanje takrat, kot dogodba, tako da ste dve reči zraven ene druge, post.: *Kaj tacega se je znalo zgoditi ob preselovanji narodov. Že ob času vojske med Avstrijo in Benetkami je bila ta dolina važna. Ob velikih shodih pride romarjev, da se vse tare. Moje serce se je tvojemu ob prvem pogledu zasmajalo, t. j. ko sem prvičkrat pogledal. Ob hudem deževji se potok naraste (kader je deževje). — Zato rabimo tudi pri pozamesnih urah dneva predlog ob, post.: Ob dveh, ob šestih, ob devetih, t. j. ko kaže ura dve, šest, devet. — V tem pomenu rabimo ob dalje takrat, kader naznanjamo, da se djanje v gotovih časih ponavlja, kot: *Nekteri rudokopi ob pondeljkih dohajajo na delo in v saboto domu gredó. Le ob nedeljah se brati učim.**

V tem pomenu je ob podoben temporalnemu pri (3. d.), razloček je ta, da se tu vzame čas v bolj obširnem zmislu.

6) **o** naznani:

a) V časnem pomenu dobo djanja, vzame se namreč kak zaumen kot doba in v le-to se pomakne djanje ter pové, da se je godilo tistega časa enkrat, toda ni določeno, ali ob kraja, v sredi ali h koncu, (gerški genitiv des Gebietes), post.: *Rodovina celjskih grofov je dosegla verhunec slave o dobi cesarja Šišmana. Že o pelo-*

poneziških vojskah je bila tu kervava bitva. — Zato imajo imena praznikov pri sebi predlog o, ker se s tem naznanja doba ali čas bolj v splošnem pomenu, in se ne reče ravno kateri dan se godi djanje, post.: *O sv. Martinu, t. j. okoli praznika sv. Martina, o božiču, o veliki noči, o binkošti.* — Tu ima že beseda sama na sebi pomen več praznikov vkupej, toraj je čas bolj splošno naznanjen. — Tak o je enak predlogu v, ločita se le v tem, da je o bolj splošen in nedoločen. Loči se tudi od predloga ob potem, da ob le naslanja dve reči eno na drugo, je toraj bolj vnanjega značaja; o pa deva eno reč v drugo ter pomeni nekaj notranjega. — Krajevnega (lokal) pomena pa o nima, toraj je napačno pisati: *Pri morji o podnožji hriba so jeli novo mesto zidati* (mora biti ob).

b) Kaže na predmet govorenja, enako geršk. *περί*, lat. *de*, post.: *O Rojenicah. Preiskava o parlamentarskem jeziku ni prazna reč.* — Tudi ga rabimo, kader povemo, s čemur se kdo peča, kot: *Vse življenje Sokratovo se verti o modrovanji.*

Dalje je tudi tacihi lokalov nekaj, ki so čisto okosteneli ter postali adverbiala. Raztopili so se s predlogom v eno besedo, tako da v pisavi ne ločimo predloga, ali pa so v izvirni obliki predloga. Lokali te verste so dvojni, kažejo namreč:

a) Čas djanja, in pomenijo sami na sebi oddelke dneva ali pa letne čase, ter povejo, da se godi djanje v tem oddelku, kot: Opoldne (**въ полон днѣ**), o polnoči (**полон нощи**), popoldne, pojuteršnem (dnevi), ponoči, podnevi, pozimi, poleti, včasi, včasih. — Brez predloga: Lani, jeseni, pomladi, jutri, sinoči, nocoj, davi. — Letas, danes (dnes), včeraj, zjutraj, večer so genitivi.

b) Odločijo djanju posebni kraj k razločku od vesolnosti, kot: Verh = verh gore, t. j. na verhu); sredi = sredi njive; kraj, napoti (*hinderlich*, im *Wege*), namesti, mesti (*anstatt*). — Morda bi ne bilo napačno, ko bi v pisavi ločili mesto in mesti, tako da je mesto — accus. postavim: mesto denarjev mi je dal vina; in mesti bi bil lokal, kot: mesti gospodarja je hlapec doma ostal. — Konec, (konec vasi, t. j. na koncu vasi). Tudi tu bi znali pisati konc namesti konec, k razločku od nominat, ker premakljivi e v sklanjanji odpade in je konc = koncu lokal adverbialne oblike.

Če pregledamo po teh razdelkih rabo lokala, lahko je razviditi, da izrazuje več razmer in sicer 14 različnih, le-te so: Kraj, čas, stanje osebe, ozir, način, medsobnost, lastnijo, nedoločno število (število na blizo), vzrok, pomoček in zapreke, razdelenje, vzajemnost, cilj in pa predmet govorenja. Vseh teh razmer ni moč pod en sam obzir vzeti, da bi lokal imel le en glavni pomen. Res je naj več lokalov krajevnega in časnega pomena (local, temporal), tako da kaže nekaj vnanjega, ki se naslanja na kraj ali čas, in akoravno se da tudi pri večem delu družih iz vnanjega pomena izpeljati notranjen, tako da tudi le-ti kažejo nekaki kraj v dušnem zmislu (v mislih),

vendar tega ni moč povsod storiti, posebno ne v Nr. 3, c—h. Taki skloni so lokali po obliki, ker se tako glasijo, kakor lokal, po notranjem pomenu pa so različni od njega. Podoba je, da bi se bili taki skloni pozneje razvili, ali pa je imel jezik nekdanj za take razmere posebne sklone, ki so se s časom pogubili, in njih službo je prevzel lokal. In če ga imenujemo „Lokal“, posneto je ime po večini pomenov, vseh pa ne zapopada. Toraj se mi ne zdi pristojno, predstavljati ga v slovenskem „Mestnik“, ker tu se zaumen še bolj skerči in vsaki si misli pod to besedo le pomen kraja ali časa. Bolj pristojen se mi zdi Vodnikov izraz „Skazaven“, morda tudi „Kazavnik“(?), ali „Razmeravni“(?). Po mojih mislih bil bi izraz „Določnik“ naj boljši, ker je bolj splošen in da se raztegniti na vse pomene, kajti določuje razne razmere.

Pri tej priliki še eno prošnjo. — Večkrat sem v zadregi, kako bi v slovniškem zmislu povedal po slovenski zaumene: räumlich, örtlich, zeitlich, sinnlich, äusserlich — geistig, innerlich. Postavim: Aus der sinnlichen Bedeutung des örtlichen und zeitlichen Ausganges entwickelt sich die innerliche der Abstammung, Ursache, Veranlassung des Grundes. — Kdor vé, kako bi se dali taki zaumeni lepo izraziti, naj blagovoli razglasiti v Glasniku ali pa v Novicah, to zna tudi komu drugemu prav priti.

P. L.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglasuje Dav. Terstenjak.)

Device Marije kravička.

Marijin kebrič (coccinella) se pri Slovencih veli božja kravička, božja ička (v otročjem jeziku za: telička), divice Marije kravička, rusk. božija korovka, pri Čehih pa je „boži kravka“ poznamovanje za „chrysomela“, zlatega kebrčka, Goldkäfer.

Nemci to živalico imenujejo: kokoško, Frauen Küchlein, Herrgotts Hühnchen, der liebe frau henje (Woeste Volksüberlieferungen str. 4) tudi: Herrgotts-Kühlein, Herrgottsöchlein, stari Indi pa: Indragôpa, Indra zum Schützling habend. Pri Litevcih se veli marijin kebrič: Dewo ozys = božja kozika. Pri Čehih se božja kravička še naravnost veli: sluničko = solnčice. V različnih tih imenovanjih vidimo razmero tega kebrčka do božanstev svetlobe — solnca.

Ker se coccinella pri Slovencih veli: Device Marije kravička, je to znamenje, da je ta živalica bila ženskemu nekemu božanstvu v stari dobi posvečena, in jaz mislim da boginji: Devi,

Devani, Dzivici, katero Serbi v narodnih povestih imenujejo : Divojka, Djevojka, ktera na nebi tam stoji, kjer si Munja (Molnja, blisk) z gromom za zlate jabelka igra, ktera se imenuje v narodnih serbskih pesmah „jasnolika“, in solncu lasi opleta, mesencu pa dvor pometa, ktera sedi na zlatih srebrnih stolcih, derži meč pred vhodom do raja itd. Že učeni Hanuš je dokazal, da je Deva, Devana, Dzivica *) boginja nebeške jasnote, vsa podobna gerški Palladi—Atheni (glej Pražke Noviny l. 1860 čislo 165 in prilogo teh Novin); in da ime pomenja: svetlo jasno boginjo.

Če ta živalica komu na roko sede in s persta proti kakšnemu kraju zleti, pripovedujejo Slovenci — da se bo mladič ali devica proti tistemu kraju oženil. Ravno enako mnenje o božji kravički imajo Škandinavci, kakor Afzelius (Volkssagen aus Schweden übersetzt von Ungewitter, 3. Theil str. 242) pripoveda. Upráševali smo tudi otroci, kadar se nam je božja kravička na perst vsedla, koliko let nam bo živeti in sicer tako-le :

Božja kravička,

Ljuba stvarička,

Kol'ko let

Mi bo živet'?

Zraven smo šteli: eden, dva, tri itd. Do katerega števila smo našteli, preden je odletela, do onega smo mislili, da bode terpelo naše življenje. Simrock (Kinderbuch, 141, 535.) tudi o nemških otrocih piše, da božjo kravičko uprašujejo za dolgost življenja popevaje: Sunnekieken (Sonnekühchen) ik frage di, wie lange schall ik lêwen, ên jar, twê jar? itd.

Glejte, dragi Slovenci, kakošna sorodnost vlada ne samo v jeziki, temoč tudi v veri starih arjanskih narodov Indov, Slovanov, Germanov itd. —

O konju Zelenku.

V slovenskih narodnih pesmah se večkrat imenuje konj Zelenko. Edna takošnih kraj Mure znanih pesem se glasi:

Vanč **) Zelenka jaše

Iz zelene paše,

Si na konji poje

Od Marinke svoje, —

Draga ljubice. —

Konj pa z repom maha,

Ide ves brez straha,

Trikrat ter zaerže,

Naj mu ovsu verže

Draga ljubica. —

*) Na štirskih rimskih kamnih nahajam pogosto imena Dievon, Devsa, Devso itd. brez dvombe po časti Deve. Pod Korenom fare kranjsko goriške je še kmet z imenom Devs! —

**) Vanč kraj Mure njegovavno ime za Ivan.

Ljuba z kleti stopi,
Oves z vinom škropi,
Konji ga vsipava, —

Vanči kušec dava
Draga ljubica itd.

Ker nam priroda doslej še ni zelenega konja na svet spravila, in ker z besedo zelenko Slovenci poznamljajo sivega konja (Grauschimmel), morala je beseda zelen nekdaž imeti še drug pomen. V staroindiški mythologiji se solnce (surja) pelja na kolah, ktere, dva, sedem ali deset konjev, vleče (Rigveda IX, 63, 2. I, 50. 8. IV, 13. 3.). Ti konji se velé haritas, in harit pomenja: viridis. Vendar poznamovanje harit — zelen za solnčnega konja ni naravno in prikladno, zato tudi jezikoslovci mislijo, da je har popačena oblika za ghar, ktera pomenja: škropiti, sipati, svetiti, gorjeti. Takošne spremembe glasnika gh v h nahajamo tudi v drugih sanskritskih besedah, kakor: sahas za saghas, validus, fortis. Koreniki sanskritski ghar odgovarja slov: žar, in haritas bi toraj bili gharitas — žariti, žareviti konji, die brennenden, sprühenden, leuchtenden, feuerfarbenen Rosse. Sanskritska glasnika gh in h odgovarjata v slovenščini glasnikoma z in ž, na primer: gharbja, foetus slov. žrebe; sansk. hima, slov. zima; sansk. gardja, slov. žerd; sansk. vakami, slov. vozim itd. Tako iz ghar dobivamo žar, in iz har, zal, zel. Ujemajo se toraj pomeni: žolt, zelen in žarit, žarevit, v gerščini pa imamo sorodne χαλ-κο, χολή, χρῦσο, χαλρό itd.

Korenika zel, toraj izvirno ni pomenjala: zelen, viridis, grūn (primeri iz te korenike besede: zla-to za zalto, nemšk. Gold, gršk. χρῦ-σο za χρῦρ-σο), temoč: žarit, žarevit, žarjav, brennend, sprühend, glänzend, feuerfarben, ino Zelenko toraj ni zelen, viridis, temoč zlat, žolt, žarit (golden χρῦ-σοs) svetel konj, in se vjema v koreniki in pomenu z vedskim solnčnim konjem Harit. (Obširniše o haritu glej v Kuhnovi Zeitschrift für vergl. Sprachforsch. X. 96, 97, 98, 99, 100).

Zelenko je toraj vtegnil biti mythičen solnčen konj = vedskemu Haritu, in znano je iz točnih virnikov, da so tudi slovanski solnčni bogovi imeli konje za pridevke; tako Svetovit — Belka — Belona, Triglav Černka — Vranjca, Zelenko je toraj pripadel Jutrevitu, Jutrobogu — juternjemu solncu, ktero se žareče prikazuje na nebeškem oboku.

*) Poznamovanje Zelenko = Grauschimmel najdeš tudi zapisano v Šmigočevi slovnici.

Narodsko blago.

Juri kovač.

Živel je svoje dni kovač Juri, prav vesel in zmešen možiček. Necega dne stopita moža k njemu v kovačnico, oprášena in trudna dolgega potú, ter ga za jedi poprosita. Bila sta Jezus in sv. Peter. Juri jima postreže. Pri odhodu veli mu mlajši popotnikov, bil je Jezus, da si voli tri reči, naj si bodo, ktere hočejo, pa pristavi, da najboljšega ne pozabi. Kovač ju od strani ogleduje; vajna obleka, si misli, ne kaže, da bi obljubo spolniti zamogla, ali ne obotavlja se ter urno reče: Ako tedaj vse veliti smem, kar hočem, volim si mošnico, vedno polno dvajsetíc.

Komaj izgovori, že mu poda Jezus mošnico polno dvajsetíc. Veselja mu serce poskakuje, viditi lesketeče dvajsetice. „No, zdaj si voli drugo, pa ne pozabi najboljšega“, veli zopet popotnik.

„Saj najboljše že imam,“ reče Juri, „če ste pa že tako dobrotni, pa mi dajte pipo, vedno tobaka polno.“

Popotnik seže v žep in mu pomoli pipo. Zdaj ga opominja še v tretje voliti. „Kaj mi pač še manjka?“ misli kovač, „šencaj, že vem! Dajte mi mavho take lastnosti, da bom le rekel „notri“ in koj bo moral notri biti, komur bom veleval. Tako mislim se svoje sitne babure odkrižati, da ne bo zmiraj nad mano revskala.“ — Potnika mu tudi to dasta, ter odideta.

Vesel in bogat je zdaj živel Juri. In zakaj pa ne? Imel je denarja dovolj, denar pa, to vsak vé, je čez vse na svetu. Pripeti se pa enega dne, da gre Juri k nekemu daljnemu zlahtniku. Se vé da svojih treh reči ne pozabi domá. Ko tema nastaja, stopi v neki mlin in poprosi za prenočišče. Serčno radi, mu odgovoré, ali še mi moramo po noči iz hiše bežati, ker pri nas straši. „Kaj bo to“, odgovori kovač, „strahov se jaz ne bojim, le prenočite me“.

Peljejo ga v prazno sobo in ga samega popusté. Ura odbije pol noči — zdaj jame po vsi hiši ropotati, da je bilo kaj. Odpró se duri in notri se privali dvanajst grozovitih peklenskih pošasti.

„Ti greš z nami“, zaerjove največa med njimi.

„Ne bo nič“, odgovori Juri, „le pobrišite jo, če vas ni več kot toliko.“

„Še eden ti bo preveč“, reče pošast, ter ga hoče zgrabiti, ali Juri urno popade mavho in reče: „vsih dvanajst notri“. Komaj spregovori, že capljajo v mavhi. Zdaj zgrabi Juri palico in jo tako nemilo po mavhi libra, da duhovi vsi černi postanejo, in so od tistega časa še zdaj černi, kakor kmetje pripovedujejo.

Strese jih zdaj iz mavhe. Kakor vihar jo pobegnejo, med tem, ko se kovač smeja ter pravi: „Tako, zdaj poznate Jurja kovača?“

Bliža se Jurju smert. Čudovito mošno popusti ženi, vedno polno pipo stricu, mavho pa veli pod glavo djati, kader zamerje. Smert ga pobere. Ni se ravno Juri pekla bal, ali raji jo je vendar proti nebesom vrezal. Ali tje prišedšemu sv. Peter vrata zapre ter pravi: „Le pojdi, zate niso nebesa; saj sem te nekdanj opominjal najboljšega ne pozabiti. Zakaj nisi volil nebes? Ali je kaj boljšega?“

„Le nikar tako prevzetni ne bodite, menite da ste sami? Saj imajo tudi v peklu dovolj prostora, grem pa tje.“ Ko se približa peklu, zasliši strašen ropot. Ko se vratom približa, nekdo vun pogleda in se koj umakne. „Joj, joj,“ sliši Juri notri vpiti, „tecite, tecite, vrata tiščite! Tisti kovač, ki nas je nekdanj tako naklestil, je pred durmi.“ Prestrašeni peklenščiki skočijo k durim in tako tiščijo, da kremplji les prederô.

„Ti me pa še dobro pomnijo“, si misli Juri, vzame kladvo in iz lesa moleče kremplje v duri zatolče. „Kaj bo pa zdaj“, si misli, „tu se me bojijo, v nebesa me nočejo, nazaj na svet pa ne morem.“

Mahne jo zopet proti nebesom. Zopet ga sv. Peter odpravlja. Juri enmalo prosi, potem pa reče: „Ne bom dalje nadleže vam delal, le enmalo vrata odprite, da vidim, kako da v nebesih imate.“

Da bi se le sitneža znebil, sv. Peter odpre; ali v tem hipu Juri svojo mavho notri verže. Joj meni, mavha mi je noter padla; pustite, da jo poberem. Zgovorivši to švigne kovač v nebesa in se vsede na mavho. Peter ga goni. „Kaj mi hočeš, mar ne sedim na svojem!“ Peter se jezi, ga podi — pa vse zastonj.

Mesec bil je še prazen. Pošlje ga v mesec, veli Jezus, in Jurja odpeljejo tje. Še dandanašnji vidijo slovenski kmetje v temnih pegah mescovih Jurja kovača.

Zap. A. Zp.

Šaka narodnih drobtin in vraž.

O kačah si ljudstvo pripoveduje, da so vse strupene. Pravijo, da kači človek jako dopade, dokler je ne zagleda. Ko pa je zapazi, če jej tudi nič ne stori, zmerzi se jej nad njim, tako da kar šine v luknjo ali šum. Sploh pa, kolikor sem pozvedil, mislijo o belouški, da krave molze. Če krava s paše prišedši včasí manj mleka dá kot navadno, berž obkrivijo belouško, da jo je sesala. Krava neki, kadar jo kača molze ali sesa, stoji, kakor bi bila vzdana, in domišljujejo si, da to živini dobro dé. In te napčne misli so krive, da kmet s tacim veseljem vbije vsako kačo brez razločka. Prav vesel in ponosen je, kdor jo ugonobi. Vselej jo, če le more, obesi na kak germ, ali kam drugam od tal, da jo vidijo mimo gredoči, pa tudi kaj rad pripoveduje, da jo je zasledil. Pa takim krivim abotnim mislim bi se lahko v okom prišlo, se vé da ne tako hitro, ampak sčasoma. Z mlajšim

rodom bi trebalo pričeti, to je v šolah. V teh naj bi se otrokom pripovedovalo o tacih in enacih rečeh, v obče o natoroznanskih, katere so potrebne pri prostemu ljudstvu in koristne vsakdanjemu življenju. Zginil bi potem ves prazen strah pred nestrupenimi kačami, spoznali bi ljudje, da kače niso škodljive, temveč koristne v večerstnem obziru, in bi jih toraj ne ubijali tako z veseljem in tako pogosto, kot jih. Ne verjeli bi več sleparjem, ki dobro vedo, da kače, ki se pri nas nahajajo, razun gada nič ne storé, in jih tedaj vlačijo v žepih, devljejo v nedrije, pod klobuke in kamor si izmislijo, s čemur ljudi slepé; da umejo kače zagovarjati, tako da jim nič žalega ne storijo. Pravili in z nekako gotovostjo so mi terdili, da kača (menda belouška, ker jej mleko tako diši) dokajkrat spijočemu človeku zleze skozi usta po gerlu v želodec, in da je ni moč drugače iz njega spraviti, kakor da se postavi pred takega človeka latvica mleka, v katero potem kača izleze iz želodca. Je v naši vasi sivo-star mož. Ta mi je pripovedoval, da je nekđaj zlezla kača v želodec neki romarici, ki je počivala pred njegovo hišo na knalu med tim, ko je spala in slonela na dervenih goléh. Djal je, da jej je bilo čudno merzlo v želodcu. Sperva ni vedila, odkod to in kaj pomeni. Kmalu pa je sosed uganil, da je gotovo kača prišla va-nj, in taka je tudi bila, je djal starček. Storili so, kakor sem zgorej rekel, in spravila se je kača iz žene. Zelenca se tako bojé, kot kač, zato ker mislijo o njem, da za kožo zleze, in pod njo tako dolgo rije in razsaja, da je človeka konec. — O gadinah tudi mnogo sanjari ljudstvo. V teh, misli, je neznano veliko kač, pa le čez zimo, in da imajo kamen med sabo, ki ga ližejo, ne vé pa, da se jih zimsko spanje loti in da tedaj zimo prespé. Sred mnogih teh kač je druga, velika in dolga kot žerd, s krono na glavi. Ta je kraljica vsem družim. Kdor bi jo ubil, dobil bi v njeni kroni demant, in bil bi bogat, da nobeden tako ne. Nekdo, ki je kače zagovarjal, hotel ga je dobiti. Zleze toraj na visoko drevo blizo gadine, zmoli čarovno molitvico in pri priči jamejo kače lezti iz jame. Prilezlo jih je neštevilno veliko, na zadnje se privije pa njih kraljica, dolga in bela s krono na glavi, in z demantom sred nje. Pa ugledala je zagovarjavca, šinila k njemu, druge za njo in v malo trenutkih je ves opikan padel z drevesa. Kače pa so se vernile s svojo kraljico nazaj v gadino. — Kačje kraljice se ne podstopi slednji zagovarjavec zagovoriti, presneto je neki nevarno.

Kedar se sanja o kači, grozí se kak sovražnik, skuša kača pčiti, pa vendar ne more, bi sovražnik rad škodoval, pa mu ni moč.

Če kruh ne vzhaja, nastrežejo vode, ki od tekočega mlinskega kolesa ferči in omesijo ž njo kruh, in potem je lep, visok, rahel.

Kedar kak tujec pride v hišo, velé mu, naj se vsede, da spanja ne odnese.

Ob petkih se nihče ne poda rad na daljne pota, tudi nikdo rad ne pričjenja kacih važnih, težavnih opravil.

Malih varjejo dežja; mislijo, da otrok dobi pege, če ga dež zmoči.

Kdor na razpotju od enajstih do dvanajstih ponoči med perste žvižga, ta priklíče hudiča.

Vsak človek ima svojo zvezdo, ki se uterne, ko človek umerje.

Na veliko saboto, ko zvonove odvežejo, gredo se kmetje umivat, da se jih potlej pege ne primejo. Tudi gospôda ima to navado.

Pravijo, da denarji goré. Večkrat pripoveduje kdo, da jih je vidil ponoči goreti. Če položiš na tisto mesto, kjer si jih vidil cvesti, dva klinca navskriž, kak molek, najbolje je kaka blagoslovljena reč, in greš prihodnje jutro gledat, najdeš na verhu nekoliko denarja. Koplji v zemljo, in prikoplješ do pravega zaklada. Pa kopanje je vsikdar silo težavno, zato ker vselej hud vrišč navstane. Vrišč ta vzrokuje vrag. Če se nevihte zbojiš in popustiš, zagreznejo se denarji globokéje. Marsikdo je denarje že kopal, pa tudi skoraj slednji splasil se in vse popustil. Cvetô nek vsako sedmo leto.

Kdor se v petek veseli, tega v nedeljo žalost obhaja.

Zapisal na Dolenskem L. Podgoriški.

Isterska narodna.

O divojko! si li imela koga?

Imela san brata i dragoga;

Oba su mi na vojnicu prošli,

Na vojnicu na turšku granicu.

Biš ti rada, da ti koji dojde?

Ja bin rada, da mi oba dojdú.

Koliko biš ti za koga dala?

Za draga bin desnu ruku moju,

Za brajna bin černo oko moje.

Koliko biš koga žalovala?

Brajna bin ja, dok bin živa bila,

Dragoga bin do dva do tri leta.

Dragoga bin drugoga dobila

Brajna ne bin nigda već imela.

Zap. J. Volčič.

Besednik.

Iz Ljubljane. ♀ Dragi Glasnik! Redko dobivaš dopisov iz središča Slovenije, pa ne misli, da se zato reč slavjanska ne razvija prav lepo in krepko. Priča ste nam dve krasni zabavi, ki smo jih te praznike uživali. Prva zabava ali bolje slovesnost bila je v Postojni. Že v saboto in nedeljo binkoštno so mnogi iz Ljubljane in iz bližnjega Štajerja potovali v znameniti trg, od koder so šli ali gledat cerkniško jezero, ali pa so romali na Nanos, ki slovi zarad krasnega razgleda na daljno morje, v rajsko dolino Ipavsko, in na sela in trge, ki počivajo krog njega, drugi sopeť so šli v „Predjamo“, v slavni v skalnati Nanos vtisnjeni grad, kjer je zadnjega Predjamskega gospoda, slavnega Erazma, izdajavska roka usmrtila. V pondeljek popoldne se je zbrala silna množica ljudi pred jamo, krog ktere so vihrale črnorumene in rudeče-bele avstrijske zastave, ko se prikaže od daleč trobojna slavjanska zastava, in za njo sila ljudstva, ki je skozi cel trg spremilo zastavo s petjem navdušivnih pesem. Pred jamo prišedši so ljubljanski in tržaški čitavničarji nekoliko pesem zapeli in potem v jamo! Se ve, da je tu vsaki čudil se podzemskemu veličastvu, orjaškim slikam in podobam, čudotvorni moči naravni, kar vse v taki mogočnosti le Postojnska jama skriva. Tudi bi mi pero omagalo, ako bi hotel popisovati podzemska čuda. Omenim le, da so se pesmi slavjanske glasile celo dolgo pot do Kalvarije, kjer so se pevci ustavili in obdani z množino nazočega ljudstva izvrstno pevali krasne in priljubljene pesmi domače. Jamske stene so odmevale ves čas od gromovitih in navdušenih „živio“ velikim našim možém, narodom slavjanskim in celemu slavjanstvu. Ravno tak lep red spremljal je naše ljudi tudi nazaj skozi trg. Utegnil bi kdo prašati, pokaj ta demonstracija z zastavo in s petjem? Pokazati se je hotelo s tim mnogim nazočim tujcem resnično življenje slovensko, ki ga nam odrekujejo renegati po časnikih in ga le peščici fantastov prilastujejo; pokazati se je hotelo, da ta svet je na slovenski zemlji, ne pa na kraju „Reicha“. Take zabave tudi bolj vzajemnost med narodom budijo, udje se bolj spoznavajo in cenijo, mlačni bolj iskreni postanejo in nemarniki se zavedajo. Tudi se s tim pokaže, da zabave čisto slavjanske veliko veselja in radosti še za pozne dni hranijo, ko polovičarske nič nič sadú nemajo in zginejo hitro iz spomina. Tu moram opomniti, da so se že surke udomačile po slovenskih okrajinah; tudi zunajnost kaže, da je naša krepka volja zediniti se z drugimi Jugoslavjani. Po odhodu iz jame so naši ljudje večidel pridružili se pevskemu zboru, ki je pod milim nebom prepeval krasne slovenske pesmi; vsacemu rodoljubu je srce veselja igralo viditi toliko

navdušenje. Omeniti moramo vrlih Razdrtčanov, ki so prinesli seboj veliko slavjansko zastavo v Postojno; v Razdrtem je staro in mlado, gospod in kmet rodoljub, gospe in gospodične pa nočejo zaostati za moži. Lepo je viditi, kako pojo stari možje noveje slovenske pesmi na trgu v zboru zbrani, ravno tako tudi mladi ljudje. Našim rodoljubom, posebno notranjskim in tržaškim se berete na obrazu neka skrita žalost in skrb, ki jih skoraj otožne delate; težko nalogo svojo spoznajo in zato so njih misli zmiraj le na osrečenje naroda obrnjene; človek te može le častiti more, drugo je vse premalo.

Drugo zabavo smo imeli v Ljubljani petek 13. junija. Počastil nas je ruski umetnik na goslih Nikolaj Dimitriev žl. Svečin. Njegove hvale in slave je polna že vsa Evropa, tedaj bi se zastonj trudilo moje slabo pero opisati njegove hvale. 13. junija dal je umetnik koncert in pevski zbor čitavnice mu je bil na pomoč. Pevci so peli: „Kovaško“ Riegerjevo, „Domovino“ Praprotnikovo in dva samospeva „Krajina nebeška“ in „Srcu“, ktere pesmi izverstno pete so občinstvu zelo dopadle; tudi igra na glasoviru neke gospodične je bila sprejeta z občinim „živila“. Ali kakor zvezde pri sončnem vzhodu otemné in kakor glas človeški pri šumečem slapu onemi, tako je vedil Svečin vsih ušesa na se obrniti. Čudeže zna na goslih delati, njemu so pokorni vsakoršni glasovi, naj razniša čutila zbuja v srcu človeškem, strast in slast ob enem objemata čuteče persi; on gode s takim čutom, da človeka v nadzemske kroge prenese; njegov obraz postane pobožen in mislil bi, da moli, zdaj pa blisne, ko bi nebo vse strele v njegove oči shranilo. Igral je: „Fantasie Caprice“ od Vieuxtemps-a, „Elegio“ Ernstovo, „krasni Sarafan“ rusko Varlamovo, „Milo lunico“ M. Vilherjevo, „Zvončkljanje“, spomin Paganini-tu, in „Carneval de Venise“. Tacega večera ne bodo Slovenci kmalo doživeli; Nemcev je bilo kaj malo zraven in vendar zmiraj trobijo, da Kunst ni narodna, ampak samo občna, in vsako resnično umetnost ljubijo. Strast veliko veliko stori.

Na Reki 20. rožnika. V. Stubelj. — Naznanil sem ti bil, vrli „Glasnik“, že v prvem tvojem listu t. l., da smo osnovali tukajšni gimnazijalci svojo čitavnico, ktera nam je že obilo sadu prinesla; vrh tega nam je tudi mnogo pripomogel list „Primorac“, ki ga med seboj vredujemo. Pisal sem ti bil tudi, da se nam na naši gimnaziji vsi predmeti v hrvaščini razlagajo; — in glej, že je prišla na dan laž in nesramno obrekovanje tistih klepetcev, ki so nedavno svetu trobili, da bo precej treba šolske vrata zapreti, ko se na Reški gimnaziji hrvaščina vpelje kot učni jezik, zavoljo pomanjkanja dijakov. Prenapetneži! zdaj pridite sem, in vidili boste, kako dobro zna Sloven ločiti krv od vode; zvedili boste, da jih je letos cela tretjina več od drugih let! In ves čas množijo to število iz družih nemških ali laških gimnazij vedno dohajajoči učenci, kateri kmalo spoznajo, da se človek tudi v hrvaškem jeziku lahko izobrazuje in sicer laglje, kot v ptujščini. Gotovo jih pride s časom še več. Prepričan sem, da jim ne bo hrvaški jezik

nobena težkoča, ampak v kratkem času jim bo učenje še laglje od rok šlo kot v tujem jeziku. Saj jim bo potem mnogo manj truda učenje prizadjalo, če bodo hotli iti na Zagrebško vseučilišče, kterege se je v malo letih nadjati. — Veselo novico, ktera bo gotovo vsakega poštenega Slovenca razveselila, hočem tudi danes naznaniti: Še pred veliko nočjo nam je začel naš ljubljeni, in po učenih svojih spisih vsem Slovencem dobro znani, domorodni gospod Janez Trdina slovenščino razlagati. Kaj se ne bo vsak pravi Slovenec radoval zvedši, da tudi na Hrvaškem skrbijo za njegov lepi jezik? Neki drugi gospod učitelj nam je že pred nekaj tedni začel tolmačiti česko slovnico. Glej tedaj prekrasne prilike, kjer se lahko treh slovenskih jezikov učimo! H koncu še ne morem zamolčati prekrasnih ur, ki smo jih vžili 25. p. m. na Grobniškem polju pri blagoslovljenju županijske Reške zastave. Čitateljem „Novic“ bo popis te slovesnosti gotovo dobro znan, ali vendar niso čitali, kako močno so nas razveselili mili glasovi slovenskih pesem, ki so jih vrli Slovenci, kateri so iz raznih krajev na to historično imenitno polje prišli, v pričo našega mecena, presvetlega škofa Strosmajerja in drugih gospodov izvrstno zapeli. Živio- in slavo-klici so doneli po velikanskem polju. Naš domorodni pesnik gospod Mir. Vilhar nam je pri svojem odhodu iz Reke podaril nekoliko iztisov svojih pesem in napevov, naj si jih dijaci med seboj razdelimo. Ker mislim, da mu bomo zato najbolj hvaležni, če se bomo dobro naučili njegovih lepoglasnih napevov, in jih tudi večkrat prepevali, zakličemo za zdaj: Hvala mu!

Razpis družbinih daril za l. 1863.

V povzdigo domače literature in v podporo slovenskih pisateljev je sklenil 26. junija odbor družbe sv. Mohora, da se ima v prihodnje vsako leto razpisati troje daril (eno po 100 gld. — dve po 30 gld.) za najboljše slovstvene izdelke. Za leto 1863 se s tim razpisuje:

1) darilo po 100 gld. za najboljšo izvirno pripovedko v obsegu treh — štirih tiskanih pol v obliki „slov. Večernic“ in če dobre, natisa vredne povesti ne pride, 50 gld. za najboljšo prestavo;

2) darilo po 30 gld. za najboljšo zgodovinsko čertico (n. pr. iz turških ali francoskih vojsk, iz življenja kakega slovečega domačina, popisovanje kake božje poti itd.) v obsegu ene tiskane pole in

3) darilo po 30 gld. za najboljši natoroznanski spisek (n. pr. popisovanje božjih čudežev v natori, razlaganje naravskih prikazni, kak gospodarsk poduk itd.) v obsegu ene tiskane pole.

Pripovedka kakor tudi zgodovinska in natoroznanska čertica naj bodo pisane prav po domače in zanimivo, da vtegnejo odrasčeni mladini in kmetu v poduk ali požlahtnovanje služiti, kakor zahteva to namen družbe sv. Mohora. Pripovedki in zgodovinski čertici, ki je vzela predmet iz domačega življenja, dala se bo prednost. Vsi spisi brez podpisanega pisateljevega imena naj se pošljejo pod nadpisom „družbi sv. Mohora“ plačila prosti vsaj do 1. novembra t. l. v Celovec, imena pisateljev naj se pa priložijo v zapečatenih lističih. Darila za najboljše spise se bodo izplačevale na Vodnikov dan t. j. 2. februarja 1863; ostale natisa vredne spise bo pa skusila družba po ustanovljeni ceni za družbine knjige nakupiti. Naj dojde do ustanovljenega obroka prav obilno dobrih spisov!

V Celovcu 26. junija 1862.

Družbin odbor.

Naznanilo. Novi naročniki morejo še vse liste letašnjega „Glasnika“ dobiti.

Natisnil Janez Leon v Celovcu.